

59 **בְּעֵי רַבִּי יוֹחֲנָן**, האם כוונת המשנה לומר, שהיתה קריבה מנחה
 60 **שְׁלִימָה** בשחרית ומנחה **שְׁלִימָה** בין הערבים, או **דִּילְמָא**, שכוונת
 61 המשנה לומר, שהיתה קריבה, מנחה **שְׁלִימָה** שחרית, ו**בְּמִילָה** בין
 62 הערבים - ובבין הערבים לא היו מקריבים כלל.
 63 הגמרא מביאה ראיה לפשוט את הספק: **אִמְרַי רַבָּא, תָּא שְׁמַע,**
 64 המשנה במסכת תמיד (א) מבארת ששלש עשרה כהנים היו עוסקים
 65 בעבודות התמיד, והשמיני היתה עבודתו **בְּחִבְתֵּימֵי** שמביא הכהן
 66 גדול, **וְאִם אֵיתָא דְּבִטְלָה** בין הערבים - ואם נאמר שכאשר מת
 67 הכהן גדול אין מקריבים מנחה בבין הערבים, **הָא זְמַנֵּי דְּלֵא מְשַׁכַּח**
 68 **לִיה שְׁמִינֵי בְּחִבְתֵּימֵי** - הרי פעמים שהכהן השמיני לא יעסוק
 69 בחביתיו הכהן גדול, והיכי דמי, כגון דמת בכהן גדול ולא מינו אחר
 70 תתקומו, שאין מקריבים בבין הערבים. וממה שהתנא לא חילק בזה,
 71 ודאי שאף כשמת הכהן גדול היו מביאים מנחת חביתים בין הערבים.
 72 הגמרא דוחה את הראיה: **אִמְרוּהֵי רַבְּנֵי קַמְיָה דְּרַבִּי יוֹמֵי, אִמְר,**
 73 **בְּבִלְאִי טַפְשָׁאֵי** - אנשי בכל הספשים, משום דיתבו באתרא
 74 דחשוכא - מכיון שגרים הם בבבל שהיא ארץ חשוכה שנמצאת
 75 במקום עמוק, **אִמְרֵי שְׁמַעְתָּתָא דְּמַחְשָׁבָן** - אומרים הם שמועות
 76 חשוכות, שבשאינם יודעים טעמו של דבר בודים מלבם טעם שאינו.
 77 שיש להקשות לפי דבריהם, **אֵלָא דְּקַתְּנֵי** בתמיד (שם), שהכהן
 78 השְׁבִיעִי מתוך שלש עשרה הכהנים שהיו מתעסקים בתמיד, זיהה
 79 מתעסק **בְּכֵלֵת** של מנחת נסכי תמיד, והכהן התשיעי היה מתעסק
 80 בְּנֵינֵי של הנסכים, ולשיטתך **הָכִי נִמְי דְּלֵא בְּטָלֵי** - האם לא יתכן
 81 שיהיה אופן שיבטלו כהנים הללו מעבודתם, והלא בתורה נאמר (שם)
 82 **כֵּס כֹּד,** 'מִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם' ודרשו (לעיל מד), שאפילו בלילה אפשר
 83 להביא את הנסכים. וכן אמרו ש'מִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם' שלא הביא היום,
 84 מביאים **אֲפִילוּ לְמַחֵר**. הרי שפעמים שהיה התמיד קרב בלא מנחה
 85 ובלא נסכים, שהיו קריבים רק בלילה או למחר, ולא היו כל שלש
 86 עשרה הכהנים שנשנו שם, ומדוע לא חילק התנא בזה. **אֵלָא** ודאי
 87 שנתרץ ונאמר, שהתנא ששנה את מנין הכהנים העוסקים בתמיד
 88 בכל יום, **דְּאִי** לא היו נסכים **לֵא קַתְּנֵי** - כלומר מקרים מיוחדים לא
 89 בשל משינה, והקא נמי **דְּאִי** לא מינו כהן אחר תחתיו **לֵא קַתְּנֵי** -
 90 ואותו תירץ נאמר כאן לענין מנחת חביתין, שהתנא לא דיבר
 91 באופנים שבהם לא היה מנחת חביתין. וממילא אפשר עדיין לומר,
 92 שאם מת הכהן גדול ולא מינו אחר תחתיו לא היו מביאים מנחה בבין
 93 הערבים. **אֲהֲדוּוּהֵי קַמְיָה דְּרַבָּא** - החזירו את דברי רבי ירמיה שאמר
 94 'בבילאי טפשא' לפני רבא, **אִמְר, מְפִישׁוּתֵינֵי אִמְרֵי קַמְיָהוּ** - כשאנו
 95 אומרים טעם שאינו יפה אומרים אותו השומעים לפני בני ארץ
 96 ישראל, **מְפִישׁוּתֵינֵי לֵא אִמְרֵי קַמְיָהוּ** - וכשאנו אומרים דבר טוב לא
 97 אומרים אותו השומעים לפני בני ארץ ישראל. **וְהָדָר אִמְר רַבָּא** -
 98 ולאחר מכן אמר רבא, **הֲנֵי נִמְי מְפִישׁוּתֵינֵי הָיָא** - אף מה שאמרנו שהיו
 99 מביאים מנחת חביתין בין הערבים היא שמועה טובה, משום שאָמַר
 100 **קַרָּא** - נאמר בפסוק בפרשת חביתין כהן גדול (ויקרא ו ג), 'כֵּלֵת מְנַחֵה
 101 תְּמִיד', ודרשו שְׁמַרֵי הָיָא לֶךְ בְּמִנְחַת תְּמִידֵיהּ, שאינה בטילה גם
 102 בשחרית וגם בין הערבים.
 103 מבררת הגמרא: **מֵאִי הָיָי עֵלָה** - מה היא המסקנא בספק שנסתפקנו,
 104 האם ההלכה כרבא או כרבי ירמיה. פושטת הגמרא: **אִמְר רַב נְחֵמָן**
 105 **פְּר יִצְחָק, תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא,** שאם מת הכהן גדול ולא מינו אחר
 106 תחתיו, היו מביאים מנחה **שְׁלִימָה** בשחרית ו**שְׁלִימָה** בין הערבים,
 107 וכרבא.
 108 שנינו במשנה (ג) שכהן גדול היה מביא עשרון שלם חרוצה. הגמרא
 109 דנה מהו שיעור הלבונה שהיה בא עם מנחת הבוקר ומנחת בין
 110 הערבים: **אִמְר רַבִּי יוֹחֲנָן, פְּלִיגֵי בָּהּ** - נחלקו בדין האם **אֲבָא יוֹסֵי** בן
 111 דוסתאי ורַבְּנֵי, וכך נחלקו, **אֲבָא יוֹסֵי** בן דוסתאי אומר, **מְפִישׁוּתֵי לָהּ**
 112 ו-למנחהו שני קמצים של לבונה, ומקטיר קומץ בשחרית וקומץ
 113 בין הערבים, ורַבְּנֵי אִמְרֵי - חכמים חולקים וסוברים, ש**מְפִישׁוּתֵי לָהּ**
 114 קומץ אחד, **חֲצִי קוֹמֵץ שַׁחֲרִית וְחֲצִי קוֹמֵץ בֵּין הָעֶרְבִים**. מבררת
 115 הגמרא: **בְּמֵאִי קַמְפִּילְנֵי**. משיבה הגמרא: **אֲבָא יוֹסֵי** בן דוסתאי
 116 סָבַר, **לֵא אֲשַׁכְּחֵן חֲצִי קוֹמֵץ דְּקָרִיב** - לא מצאנו חצי קומץ של

1 אבל **בְּאִפְרָה אֵין מוֹעֲלִין**, ומבואר שהדין שאין מועלין באפר פרה
 2 אדומה הוא מדאורייתא. מתרצת הגמרא: **אִמְר רַב אֲשֵׁי, שְׁתֵּי**
 3 **תְּקַנְתּוּ הוּא, מְדַאֲוִרֵיתָא בָּהּ מוֹעֲלִין**, אבל **בְּאִפְרָה אֵין מוֹעֲלִין**,
 4 **וּבֵינֵן דְּהוּוּ דְקָא מוֹלִילֵי בָּהּ** - לאחר שראו חכמים שהיו מזלזלים
 5 באפר הפרה, וקא עָבְרֵי מִינֵיהּ רַבּוּרָה לְמַכְתָּן, גָּזְרוּ בֵּיהּ מְעִילָה,
 6 **וּבֵינֵן דְּהוּוּ דְקָא פְּרָשִׁי מִסַּפְק הַנְּאוּת** - ולאחר שראו חכמים שמכיון
 7 שהם גזרו מעילה על אפר הפרה, היו אנשים שהיו טמאי מתים מספק
 8 פורשים מלהטעה, שהיו אומרים שמא לא נטמאנו ונמצאנו מועלים,
 9 **אוֹקְמוּהָ** - העמידו את הדין **אֲדַאֲוִרֵיתָא**, שאין מועלין באפר פרה.
 10 נאמר בתורה (במדבר טו כד), **זֵוֹהִיה אִם מַעֲנִי הַעֲדָה נַעֲשֵׂתָה לְשַׁגָּה,**
 11 **וַעֲשׂוּ כָל הַעֲדָה פֶּר בֶּן בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרִיחַ נִיחַח לַה', וּמִנַּחְתּוֹ וּנְסֹכּוֹ**
 12 **כַּמִּשְׁפֵּט, וְשַׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאֵת,** ודרשו פסוק זה על עבודה זרה,
 13 שאם שגגו בית דין הגדול בהוראה והורו להתיר, והעם -אפילו שבת
 14 אחד - סומכין על הוראתן ואחר כך נודע לבית דין שטעו, הרי חייבין
 15 כל שבת ושבת להביא פר לעולה ושעיר לחטאת, והם נקראים שעירי
 16 עבודת כוכבים. ואם הורו בשאר כריתות שחייבין על שגגתן חטאת,
 17 מביאים פר לחטאת שנאמר (ויקרא ד יג-ד) **זֵאִם כָּל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ**
 18 **וְגו' וְהִקְרִיבוּ הַקֹּהֵל פֶּר בֶּן בָּקָר לַחֲטָאֵת**. הגמרא מבררת מהיכן היו
 19 מביאים פר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים: **תְּנֵנו רַבְּנֵי,**
 20 **פְּר הָעֵלֶם דְּכָר שֶׁל צִיבּוֹר, וְכֵן שְׁעִירֵי עֲבֹדַת פּוֹכְבִּים,** אינם באים
 21 מתרומת הלשכה כשאר קרבנות ציבור, אלא בתחילה מִגְּבִין לָהֶן -
 22 גובים מחדש מכל אחד מישראל פרוטה לקנייתם. **דְּבָרֵי רַבִּי יוֹהֲנָנָה,**
 23 **רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמְר מְתְרֹמַת הַלְשָׁכָה הֵן בְּאֵין כְּשֵׁאֵר קַרְבָּנוֹת צִיבּוֹר.**
 24 שואלת הגמרא: **וְהֵתְנֵנָא אִיפְכָּא** - והלא שנינו בברייתא שהשיטות
 25 של רבי יהודה ורבי שמעון הפוכות, ובהכרח שברייתא אחת נשנית
 26 לאחר שחזרו בהם. ומכיון שבמחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון הלכה
 27 כרבי יהודה, עלינו לדעת מה סבר רבי יהודה באחרונה. ומבררת
 28 הגמרא: **הִי מִיֵּינֵיהּ אֲחֲרֵיתָא** - איזה ברייתא נשנית אחרונה. משיבה
 29 הגמרא: **אִמְרוּהֵי רַבְּנֵי קַמְיָה דְּרַב אֲשֵׁי, לֵימָא קַמְיָיתָא אֲחֲרֵיתָא** -
 30 נאמר שהברייתא שהובאה הראשונה בסוגייתנו שנאמר בה שרבי
 31 שמעון סובר שקרבנות אלו היו באים מתרומת הלשכה, היא זו
 32 שנאמרה לאחר חזרה, והטעם שנשנו בשיטת רבי הוא, משום דשְׁמַעוֹנֵינֵי לִיה
 33 **לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּחִישׁ לְפִשְׁעָה** - שלמדנו בשיטת רבי שמעון לעיל,
 34 שסבר, שמחשש פשיעת הירוששים אמרו חכמים שיביאו את המנחה
 35 מתרומת הלשכה, ואף כאן יש לומר, שרבי שמעון סובר שכיון שיש
 36 חשש שלא יגבו עבור הקרבנות הללו, לכך באים מתרומת הלשכה,
 37 ואם כן רבי יהודה הוא זה שסובר שנגבים מכל אחד אחד, והלכה
 38 כמותו.
 39 דוחה הגמרא: **אִמְר לָהּ רַב אֲשֵׁי, אֲפִילוּ תֵימָא פְּתִרֵיתָא אֲחֲרֵיתָא**
 40 - אפילו אם נאמר שמה שאמר רבי שמעון בברייתא האחרונה
 41 שקרבנות אלו היו נגבים מכל אחד ואחד, זוהי שיטתו לאחר חזרה,
 42 אין כאן סתירה למה ששנינו בשיטת רבי שמעון לעיל שחוששים
 43 לפשיעה, משום שיש לחלק, שכי קא חִישׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן לְפִשְׁעָה,
 44 הוא רק **בְּמִילָתָא דְּלִית בָּהּ בְּפִרְה בְּגוּוּה** - במנחת חביתין שלא
 45 באה לכפרה, ולכן היו פושעים בה, אבל **בְּמִילָתָא דְּאִית לָהּ בְּפִרְה**
 46 **בְּגוּוּה** - בקרבנות אלו שהיו באים לכפרה, **לֵא חִישׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן**
 47 **לְפִשְׁעָה,** ואפשר שסובר שנגבים מכל אחד ואחד.
 48 הגמרא פושטת את הספק ממקום אחר. מבררת הגמרא: **מֵאִי הָיָי**
 49 **עֵלָה, אִמְר לִיה רַבָּה זְוִסֵי לְרַב אֲשֵׁי, תָּא שְׁמַע דְּתַנְיָא,** נאמר (במדבר
 50 כח ג), **אֵת קַרְבְּנֵי לְחֵמֵי לְאֲשֵׁי, רִיחַ נִיחֻחֵי, תִּשְׁמְרוּ לְתַקְרִיב לִי**
 51 **בְּמוֹעֲדוֹ,** ריבה הכתוב בלשון 'קרבני, לחמי, לאש', קרבנות הרבה,
 52 שכל אלו הם לשון קרבן, ובאים לרבות פְּר הָעֵלֶם דְּכָר שֶׁל צִיבּוֹר
 53 וּשְׁעִירֵי עֲבֹדַת כּוֹכָבִים שְׁפָאֵין מְתְרֹמַת הַלְשָׁכָה כַּקַּרְבָּן הַתְּמִיד,
 54 דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, ומכיון שרבי שמעון לומד את דינו מפסוק, יש
 55 לומר שזהו מה שסבר לאחר שחזר בו. ורבי יהודה יסבור שבאים מכל
 56 יחיד ויחיד, וכך ההלכה.
 57 שנינו במשנה: **וּשְׁלִימָה הִיְתָה קְרִיבָה וכו'.** הגמרא מבררת האם רק
 58 בבוקר הקריבו עשרון, או גם בין הערבים: **אִמְר רַבִּי הָיָי פְּר אֲבָא,**

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ולהכילם בצורה גלויה. אָמַנְם עַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה דְמִסְרִוּת-נַפְשׁ
 2 שְׁלֹמְעָלָה מִכַּחַת פְּנִימִיִּים, עַל יַד זֶה יִתְגַּלֵּוּ גַם הַנְּסִים
 3 שְׁלֹמְעָלָה מִהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת שְׁעֵתָה אִי אֶפְשָׁר שְׂיִבֹאוּ בְּגִלוּי,
 4 וְהִינּוּ, שְׁעַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה דְמִסְרִוּת-נַפְשׁ יִתְגַּלֶּה גְלוּי
 5 הָעֲצָמוֹת מִמֶּשׁ בְּאֶפֶן
 6 נַעֲלָה יוֹתֵר מִהַגְלוּי שְׁהִיָּה 1
 7 בִּיצִיאַת מְצָרִים, וְכִמוֹ 2
 8 שְׁנֵתְבָאָר לְעִיל⁸³ בַמֵּאמֵר
 9 'וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה' שְׁנֵאמֵר
 10 בְּלֵיל שְׁנֵי שָׁל פֶּסַח שְׁגַם
 11 הַגְלוּי הָאֱלוֹקִי שְׁהִיָּה בִשְׁעַת
 12 יִצִּיאַת מְצָרִים אֲשֶׁר כִּלְשׁוֹן 6
 13 הַהֲגָדָה הִיתָה זֹו הַהֲתַגְלוֹת 7
 14 'הַקְּדוּשׁ בִּירוּךְ הוּא בִּכְבוֹדוֹ 8
 15 וּבַעֲצֻמּוֹ אֲךָ גַם גִּילוּי זֶה 9
 16 דְ'בִּכְבוֹדוֹ וּבַעֲצֻמוֹ' שְׁהִיָּה 10
 17 בִּיצִיאַת מְצָרִים שְׁיָהָר גַּם
 18 בְּן 'לְקוּיִן' כְּלוֹמֵר לְמִדִּידָה 11
 19 שֶׁל הַקִּוִּים הַמֵּתָאֲרִים אֵת
 20 הַתְּבִנִית שֶׁל הַסְּפִירוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת,
 21 הַמִּילִים 'בְּכַבּוֹד' וְעֻצְמוֹ וְרוּמוֹת
 22 עַל סְפִירוֹת 'מַלְכוּת' וְתַפְאֵרַת,
 23 מֵה-'שְׁאִינְן' לְעֵתִיד 12
 24 יְהִיָּה גְלוּי הָעֲצָמוֹת 11
 25 מִמֶּשׁ, וְלִכֵּן יִתְגַּלֵּוּ אֲזֵי גַם הַנְּסִים שְׁהֵם בְּכַחֲשֵׁי 'לְעוֹשָׁה
 26 נְפִלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוּ', וְזֶהוּ הַדְּיוּק בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק, שְׁלֹמְעָלָה יְהִיָּה

1 'אֲרָאָנוּ נְפִלְאוֹת' כְּלוֹמֵר הַפְּלֵא שִׁיחָה לְעֵתִיד לְבוֹא לֹא כֹל כֵּךְ בַּעֲצֵם
 2 הַתְּרַחְשׁוֹת הַנְּפִלְאוֹת אֲלֵא בִּכֵּךְ שֶׁהָיוּ נְרוֹאוֹת, שְׁגַם נְפִלְאוֹת אֲלוֹ יְהִיָּו
 3 בְּגִלוּי (אֲרָאָנוּ). וְעִנְיָן זֶה נַעֲשֵׂה עַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה דְמִסְרִוּת-
 4 נַפְשׁ, כַּעַת מִתּוֹרַצַת הַקּוֹשִׁיא הַרְאוּשָׁה הַמּוֹכַרַת בַּתְּחִילַת הַמֵּאמֵר עַל כֵּךְ
 5 שֶׁהַגְּאוּלָּה הָעֵתִידָה קְשׁוּרָה גַם כֵּן
 6 בַּתְּהַלִּיךְ שֶׁל 'יָמִים' בּוֹ בּוֹמֵן
 7 שֶׁמִּצַּד גּוֹדֵל מַעֲלָתָה הִיא אִמּוּרָה
 8 לַהֲתַכְטֵּא בְּנִקּוּדָה שֶׁל זְמַן שֶׁהִיא
 9 לְמַעֲלָה מִהַתְּחַלְקוֹת לַחֲלָקִים
 10 שְׁזָהוּ אֲוִמְרוּ 'כִּימֵי צִאֲתָךְ
 11 מֵאֲרִיץ מְצָרִים', הַהֲסַבֵּר לִכֵּךְ
 12 הוּא שֶׁאֵכֵן בֵּיאַת הַגְּאוּלָּה בַּעֲצֻמָּה
 13 עַל יַד מְשִׁיחַ צְדֻקְנוּ הִינֵה
 14 הַתְּרַחְשׁוֹת שֶׁקְשׁוּרָה בְּרַעַג אַחַד
 15 וְהַיָּמִים הַמּוֹכְרִים בַּפְּסוּק הִינֵם
 16 הַיָּמִים שֶׁקּוֹדֵמִים לַגְּאוּלָּה
 17 בַּעֲצֻמָּה, הַיָּמִים שֶׁמְכּוּחֵם הִיא
 18 בָּהּ שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
 19 שְׁהָעֲבוּדָה הַנְּעִשִׂית לְפָנֵי כּוֹא
 20 הַגְּאוּלָּה הִיא בְּאֶפֶן שְׁאֵף
 21 שְׁנִמְצָאִים בְּמְצָרִים
 22 וְגִבּוּלִים, מִכָּל-מְקוֹם
 23 עוֹמְדִים בְּמִסְרִוּת-נַפְשׁ,
 24 אֲזֵי מִתְגַּלִּים הַנְּפִלְאוֹת
 25 שְׁהֵם בְּכַחֲשֵׁי 'לְעוֹשָׁה
 26 גּוֹפָא, שְׁגַם לְמַטָּה יְהִיָּה גְלוּי הָעֲצָמוֹת מִמֶּשׁ.

1 שְׁחֲבוּיִים בְּמִיצַר, הִינּוּ בְּלִכּוּשֵׁי הַטְּבַע גּוֹפָא (=עֲצֻמָּה), שְׁגַם
 2 לְמַטָּה יְהִיָּה גְלוּי הָעֲצָמוֹת מִמֶּשׁ.

53

83) ד"ה ויהי בחצי הלילה (ת"מ ח"ט ע' 248 ואילך).

המשך ביאור למס' מנחות ליום חמישי עמ' א

1 מְלֵאָה קְטָרַת', וְהַקְּטִירוֹה עַל מִזְבַּח הָעוֹלָה. וְחוּץ מִזֶּה הַפַּעַם הִיא
 2 מִצְאָנוּ שֶׁהַתְּנַדָּב יַחִיד קְטוּרַת וְהַקְּטִירוֹה עַל הַמִּזְבַּח הַחִיצוֹן.
 3 מִקְּשָׁה הַגְּמָרָא: מִלְּשׁוֹן הַבְּרִייתָא 'וְהוֹרָאֵת שַׁעֲה הִיתָה', אֶפְשָׁר לְדִיִּיק,
 4 אֲלֵא יַחִיד עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן הוּא דְלֵא - לַיַּחִיד אֲסוּר לְהַקְטִיר דּוּקָא
 5 עַל הַמִּזְבַּח הַחִיצוֹן, הָא עַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי מְקָרִיב - מוֹתֵר לוֹ לְהַקְטִיר.
 6 וְתוֹ - וְעוֹד יֵשׁ לְדִיִּיק, שְׁעַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן דּוּקָא יַחִיד הוּא דְלֵא
 7 מִקְּטִיר, הָא צִיבּוּר מְקָרִבוֹ - אֲבַל הַצִּיבּוּר מוֹתֵר לָהֶם לְהַקְטִיר.
 8 וְהַתְּנָא - וְהָרִי לֹא כֵךְ שְׁנִינּוּ, שֶׁכֵּן אִמְרַת הַבְּרִייתָא לְעִנְיַן קְטוּרַת

9 הַסְּמִיִּים, יָכוֹל יְהִי יַחִיד מִתְּנַדָּב וּמִבִּיא בִּיּוֹצָא בָּהּ (=כְּמוֹהוּ) בְּנִדְבָה,
 10 וְקוּרָא אֲנִי בָּהּ בְּקִיּוּם נְדָבָתוֹ זֹו אֵת הַנֵּאמָר עַל כֹּל הַמְּקִיִּים נְדָבָתוֹ
 11 (דְּבָרִים כ"ג כ"ד) 'מוֹצָא שְׁפָתַיךְ תִּשְׁמֵר וְעֲשִׂיתָ בְּאֶשֶׁר נִדְרָתִי' וְגו', תְּלָמוּד
 12 לְיָמֵר בְּמִזְבַּח הַקְּטוּרַת (שְׁמוֹת ל ט) 'לֹא תַעֲלֵוּ עָלָיו קְטָרַת זָרָה' וְגו',
 13 וְקְטוּרַת הַיַּחִיד זָרָה אֲצַל מִזְבַּח הַקְּטוּרַת כִּי מִצְוַת דּוּקָא בְּקְטוּרַת
 14 צִיבּוּר, לְפִיכֵךְ אֲסוּר לְהַקְטִירָה עֲלֵיו. וּמִמְשִׁיכָה הַבְּרִייתָא: יָכוֹל לֹא
 15 יְהִי הַיַּחִיד בְּלַבַּד מִבִּיא קְטוּרַת נְדָבָה מִפְּנֵי שְׁאִין מִבִּיא חוֹבְרָתוֹ בִּיּוֹצָא
 16 בָּהּ - שֶׁאֵף בְּתוֹרַת חוֹבָה לֹא מִצְאָנוּ בּוֹ שִׁיחָה מִבִּיא קְטוּרַת כְּמוֹהוּ,

המשך ביאור למס' מנחות ליום שבת קודש עמ' א

1 לְבוֹנָה שְׁקָרָה, וְלִכֵּךְ צָרִיךְ לְהַבִּיא קוֹמוֹץ לְמִנְחַת הַבּוֹקֵר וְקוֹמוֹץ לְמִנְחַת
 2 הָעֶרֶב. וְרַבְּנָן כְּבָרִי - וְאֵילוֹ חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁצָרִיךְ לְהַבִּיא קוֹמוֹץ
 3 וְלִתַּת חֲצִיּוֹ בְּכֹל מִנְחָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹא אֲשַׁבְּחָה עֶשְׂרֹן דְּכָעִי שְׁנֵי קְמָצִים
 4 - לֹא מִצְאָנוּ עֶשְׂרֹן סוּלַת שֶׁל מִנְחָה, הַטְּעוֹן שְׁנֵי קְמָצֵי לְבוֹנָה, וְלִכֵּן
 5 וְדָאֵי שֶׁמִּבִּיא קוֹמוֹץ אַחַד וְנוֹתֵן חֲצִיּוֹ בְּבוֹקֵר וְחֲצִיּוֹ בִּבְיָן הָעֶרְבִים.

6 הַגְּמָרָא מִסְּתַפְקָת לְפִי שִׁיטַת חֲכָמִים, כְּמוֹהוּ הוּא שִׁיעוֹר הַלְּבוֹנָה
 7 שֶׁמִּבִּיאִים בְּמִנְחַת כֹּהֵן גְּדוֹל שְׁמוֹת: בְּעֵי רַבִּי יוֹחָנָן, בְּהֵן גְּדוֹל שְׁמוֹת
 8 וְלֹא מִינּוּ אַחֵר תְּתַתִּי, וְשִׁנִּינוּ שֶׁמִּבִּיא עֶשְׂרֹן שְׁלֵם בְּבוֹקֵר וְעֶשְׂרֹן
 9 שְׁלֵם בִּבְיָן הָעֶרְבִים,

58 וממילא נפשט הספק שהסתפקה הגמרא בדעת אבא יוסי בן דוסתאי,
 59 כיון שמבואר בברייתא זו, ששמן לא הוכפל. והטעם, משום שמה
 60 שהתורה לא גילתה לכפול לאחר מיתת הכהן, אין דינו לכפול,
 61 ומדשמן לאבא יוסי בן דוסתאי לא הוכפל, לבנותה ושמןה לרבנן
 62 נמי לא הוכפלו – כך גם לשיטת חכמים נאמר, שמה שהתורה לא
 63 גילתה לכפול, אין דינו לכפול, ולא יכפול את שיעור השמן והלבונה.
 64 הגמרא מבארת מה היא ההלכה במחלוקתם: אמר רבי יוחנן הלכה
 65 כבבא יוסי בן דוסתאי, שסבר שהכהן גדול מקריב על החביתין
 66 קומץ לבונה בשחרית וקומץ בערבית. מקשה הגמרא: ומי אמר רבי
 67 יוחנן הכי – האם רבי יוחנן אמר כך, והא אמר רבי יוחנן, הלכה
 68 כסתם משנה – שכל מקום שרבי שנה משנה ולא פירש מיהו התנא
 69 ששנה משנה זו, הלכה כמשנה זו, ויתנן לקמן (קט), חמשה קמציין הן,
 70 ואם ההלכה כאבא יוסי בן דוסתאי, מדוע לא שנה התנא שבעה
 71 קמצים שהרי יש עוד שני קמצים של חביתי כהן גדול. מתרצת
 72 הגמרא: אמוראי ניהו ואליבא דרבי יוחנן – אכן נחלקו אמוראים
 73 בשיטת רבי יוחנן, שאמורא אחד סבר שרבי יוחנן סבר שהלכה כסתם
 74 משנה, והאמורא השני סבר שרבי יוחנן אמר שהלכה כאבא יוסי בן
 75 דוסתאי.

הדרן עלך התכלת

פרק חמישי – כל המנחות באות מצה

משנה

76 משנתינו מביאה מחלוקת תנאים כיצד מחמיצים את לחמי התורה
 77 ושתי הלחם: כל המנחות באות מצה – ואסור שיחמיצו, הוין
 78 מעשרת לחמי חמין שבתורה ושתי הלחם שאין מקריבים מהם כלל
 79 על גבי המזבח, שהן באות חמין. רבי מאיר אומר השאור – בצק
 80 חמוץ מאד, שבכחו להחמיץ את שאר העיסה, בנדה [מוציא] להן
 81 מתוך – מתוך העשרון של התורה ושתי הלחם, מוציא מעט סולת,
 82 ולשה וטומנה בשאר הסולת עד שתחמיץ ותעשה שאור, ומחמיצין
 83 – ותחמיץ את שאר הסולת. רבי יהודה אומר אף היא אינה מן
 84 המוכחר – רבי יהודה סובר שהחמיץ הנעשה לפי שיטת רבי מאיר
 85 אינו מן המוכחר, כיון שאינו מחמיץ בשאור מחומץ יפה, כיון שלא
 86 הספיק להחמיץ מאד. אלא, כך מחמיצים, מביא את השאור – מביא
 87 שאור חולין מביתו שהחמיץ היטב לפני זמן רב, ונותנו לתוך המדה
 88 של עשרון, וממלא את המדה בסולת עד שתתמלא. שאור כזה יכול
 89 להחמיץ היטב את העיסה, ובזה הוא מקיים חימוץ מן המוכחר.
 90 המשנה מבארת ששיטתו של רבי יהודה אף היא אינה מושלמת:
 91 אמרו לו חכמים לרבי יהודה, אף לשיטתך אינה עשויה כהוגן, משום
 92 שעל ידי שמביא שאור חולין מביתו, ונותנו לתוך מדת העשרון
 93 ומשלים לשיעור עשרון, היא היתה חסרה או יתרה – גורם הוא
 94 ששיעור העשרון יהיה חסר או יתר, שאם השאור מנובל עם הרבה
 95 מים, הוא גדול בנפחו יותר ממה שהיה בעודו סולת. ונמצא, שכאשר
 96 הוא מכניסו לתוך מידת העשרון ומשלים את המידה בסולת, יחסר
 97 סולת. ולהיפך, אם נתן מעט מים, הוא מצטמק מנפחו הראשון, ואזי
 98 המנחה יתירה.
 99

גמרא

100 הגמרא מבררת את מקור הדין שאסור להחמיץ את המנחות: בעא
 101 מיניה רבי פרידא מרבי אמי, מינין לבל המנחות שהן באות מצה.
 102 השיב רבי אמי בתמיהה: וכי אינן יודע מנלן, והלא מנחה דכתיב
 103 בה בפירוש שעליה להיות מצה, בודאי שצריכה להיות מצה, שהרי
 104 כתיב בה בפירוש. וגם מנחה דלא כתיב בה במפורש, צריכה להיות
 105 מצה, שהלא כתיב בה – נכלל דינה בפסוק (ויקרא טו-ט) הכולל כל דיני
 106 המנחה,

1 לרבנן הסוברים שכהן גדול מביא חצי קומץ לבונה בכל מנחה, האם
 2 כשמת הוכפלה לבנותו – אף שיעור הלבונה שמביאים, הוכפל,
 3 וצריך להביא קומץ שלם בכל מנחה, או לא, ששיעור הלבונה לא
 4 הוכפל, ושיעורו חצי קומץ בכל מנחה. וביאור הספק כך הוא, מי
 5 אמרין – האם נאמר, שמתוך שהוכפלה סלתו הוכפלה לבנותו –
 6 כשם ששיעור הסולת שבמנחה הוכפל, שמביא במקום חצי עשרון,
 7 עשרון שלם, אף הלבונה שעמו תוכפל. או דילמא, מאי דגלי גלי,
 8 מאי דלא גלי לא גלי – בסולת התורה גילתה ששיעורה הוכפל, אבל
 9 בלבונה שהתורה לא גילתה ששיעורה הוכפל, אין לנו לומר, שיוכפל
 10 שיעורה. ולענין השמן הבא עם המנחה, שאם היה חי, היה מביא
 11 שלשה לוגין שמן, ונותן לוג ומחצה לחצי עשרון במנחה של שחרית
 12 ולוג ומחצה היה נותן במנחת בין הערבים, יש להסתפק בין לאבא
 13 יוסי בן דוסתאי ובין לרבנן, מהו – כמה הוא שיעור השמן שהיו
 14 מביאים לאחר מות הכהן גדול. שכשמת הכהן גדול והיו מביאים
 15 עשרון שלם בשחרית ובבין הערבים, יש להסתפק האם צריך גם
 16 להביא שלשה לוגין לכל עשרון, או שכל מנחה ומנחה אין לה אלא
 17 לוג ומחצה.

18 הגמרא מביאה ראייה לפשוט את הספק: אמר רבא, תא שמע – בוא
 19 ושמע ראייה לפשוט את ספיקו של רבי יוחנן בשיטת רבנן, שנינו להלן
 20 (קט), חמשה קמציין הן – המשנה מונה חמשה קמצים שנאמרו לגבי
 21 דינים שונים, ואם נאמר שכשמת הכהן גדול ולא מינו
 22 אחר תחתיו, היה מקריב קומץ שלם בכל מנחה, וימינין המשפחה לה
 23 שבעה – הרי פעמים ישנם גם שבעה קמצים, וכגון במקרה שלנו,
 24 וממה שהתנא לא מנה שבעה קמצים, מוכח שלא היו מביאים קומץ
 25 שלם בכל מנחה ומנחה. דוחה הגמרא: לעולם נאמר שהיו מביאים
 26 מנחה שלמה בבוקר ובבין הערבים, והטעם שהתנא לא מנה אופנים
 27 אלו, הוא משום דרבי מת הכהן גדול לא קתני אלא רק קמצים
 28 שקרבים באופן רגיל.

29 דוחה הגמרא שהרי התנא שנה גם קמצים שאינם שיעור להקרבה
 30 רגילה: יתיב רב פפא וקאמר לה להא שמעתא – ישב רב פפא ואמר
 31 שמועה זו שהגמרא דחתה את ראיית רבא מהמשנה כיון שאפשר
 32 לומר שהתנא לא שנה קמצים שאינם שיעור להקרבה רגילה, אמר
 33 ליה רב יוסף בר שמעיה לרב פפא, והא – והרי שנינו במשנה
 34 מעלה קומץ פחויץ – שהמקטיר קומץ לבונה מחוץ לעזרה חייב
 35 כרת, ורבי תהו, וקתני – והרי אופן זה בא רק באופן שאחד הקטיר
 36 בחוץ ואינו דבר רגיל שהיה במקדש, והתנא מנאו, ואם התנא מנה
 37 גם אופנים שאינם רגילים, מדוע לא מנה גם קמצים אלו שבאים
 38 לאחר מיתת הכהן, ואם כן תחזור הראיה שאכן לרבנן גם לאחר מות
 39 הכהן גדול לא היו מביאים אלא חצי קומץ לבונה לכל מנחה.

40 מבררת הגמרא: מאי הוי עלה – מה היא המסקנא בספיקו של רבי
 41 יוחנן, אמר רב נחמן בר יצחק, תא שמע, דתניא, בהן גדול שמת
 42 ולא מינו אחר תחתיו, מביאים מנחה שלימה – עשרון שלם ולא חצי
 43 עשרון, בשחרית, ושלימה בין הערבים, ומפריש לה שני קמציין של
 44 לבונה, קומץ בשחרית וקומץ בין הערבים, ומפריש לה שלשת
 45 לוגין שמן, ונותן לוג ומחצה שחרית, ולוג ומחצה בין הערבים.
 46 ומבררת הגמרא: מיני – כדעת מי שנויה ברייתא זו, אילימא רבנן –
 47 אם נאמר שהיא כשיטת חכמים הסוברים שכהן גדול היה מביא רק
 48 קומץ אחד לשני המנחות ביום, ולאחר מיתתו היו מביאים קומץ שלם
 49 לכל מנחה ומנחה, אם כך יש להקשות, מאי שנא לבנותה
 50 דהוכפלה, ומאי שנא שמנה דלא הוכפלה – מדוע שונה דין
 51 הלבונה שהוכפלה לאחר מיתת הכהן גדול, כמו ששינונו בברייתא,
 52 מהשם שלא הוכפל, שאין מביאים אלא לוג ומחצה לכל מנחה.
 53 אלא והא שברייתא זו בשיטת אבא יוסי בן דוסתאי היא, דאמר,
 54 חביתי בהן גדול בעלמא – כהן גדול שהיה מביא בחייו מנחה, שני
 55 קמציין בעיא – שני קמצי לבונה היה צריך לכל יום, קומץ אחד לכל
 56 מנחה, ולבונה לא הוכפלה – ואף לאחר מותו לא הוכפל שיעור
 57 הלבונה שמביאים, ושמן לא הוכפל – ואף השמן לא הוכפל,